МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ НАУК ІМЕНІ СТЕФАНА БАТОРІЯ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)

ПОЗНАНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І БІЗНЕСУ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)

КЛАЙПЕДСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ЛИТВА)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

(збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-методичної конференції)

6-7 березня 2025 р.

Одеса ОНЕУ 2025

УДК 378.046(063)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ : ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ : збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-методичної конференції (м. Одеса, 6-7 березня 2025 р.). Одеса : ОНЕУ, 2025. – 431 с.

Оргкомітет конференції (згідно наказу ОНЕУ №200 від «27» грудня 2024 року) :

- **Анатолій Ковальов** – доктор екон. наук, професор, ректор ОНЕУ;
- **Володимир Шинкаренко** – к.ф-м.н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи ОНЕУ;
- **Ханна Левандовська** – професор Академії прикладних наук Державного університету імені Стефана Баторія в м. Скерневиці, Республіка Польща;
- **Александра Гавел** – професор Відділу Міжнародної Конкурентоспроможності Познанського університету економіки та бізнесу, Республіка Польща;
- **Марина Юрченко** – к.ф.-м.н., доцент Клайпедського університету, Литва;
- **Марина Слатвінська** – керівник Центру забезпечення якості освіти, д.е.н., професор, зав. кафедри фінансів ОНЕУ;
- **Наталія Сиротенко** – к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту ОНЕУ;
- **Юлія Асєєва** – зав. кафедри мовної та психолого-педагогічної підготовки, академік НАН ВО України, д. психол. н. (MD), доцент ОНЕУ;
- **Лілія Жердецька** – д.е.н., доцент, зав. кафедри банківської справи ОНЕУ;
- **Яна Сало** – к.е.н., доцентч кафедри маркетингу та міжнародної логістики ОНЕУ;
- **Катерина Семенова** – к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту ОНЕУ;
- **Тетяна Збрицька** – к.е.н., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці ОНЕУ;
- **Олена Сергєєва** – к.е.н., доцент кафедри банківської справи ОНЕУ;
- **Лідія Морщакова** – фахівець І категорії навчально-методичного відділу ОНЕУ.

У рамках роботи конференції представлені такі тематичні напрями:

1) ефективний менеджмент освітньої діяльності та інтелектуалізація праці науково-педагогічних працівників для забезпечення якості вищої освіти;

2) студентоцетрований підхід у навчанні: сучасні методики викладання, засоби та методи досягнення програмних результатів навчання;

3) інноваційні моделі розвитку науково-педагогічної компетентності викладачів у системі вищої освіти;

4) діджиталізація систем та технологій навчання у закладах вищої освіти в сучасних умовах.

У збірник увійшли тези доповідей учасників конференції, які відповідають тематиці конференції та містять науково-методичні розробки з питань забезпечення якості вищої освіти.

Тези друкуються в авторській редакції.

© ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, 2025

Пундєв В. В.
доцент кафедри мовної та психолого-педагогічної підготовки
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

КРЕАТИВНІСТЬ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗВО: ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ ТА ПРАКТИКИ

Обґрунтування. Ефективні науково-педагогічні працівники (НПП) часто мають творчу особистість. Проте оцінка таких креативних викладачів – це щось, що досить рідко можна побачити в літературі. Є і переваги навчання креативних НПП: у менеджменті це може описати шляхи підвищення творчості та збагачення педагогічної практики, а в психології це може збільшити наше розуміння соціальної, наукової, викладацької творчості, а також творчості в щоденній практиці. Наш виступ коротко надає результати досліджень креативних НПП, яке проводилося по всьому світу, і лише з найбільш важливими посиланнями.

Значення терміну «креативність». Більшість провідних авторів у галузі креативності визначили 1) ряд видів діяльності, які вважаються творчими; включаючи дослідження, які зосереджуються на людях, які вважаються креативними, такими як політики, науковці, художники та вчителі. Деякі аналітики креативності зробили значну різницю у визначенні креативності, розрізняючи: 2) високий рівень креативності та звичайну креативність; 3) інша відмінність полягає між креативністю в певних напрямках і креативністю як окремим процесом, але застосовуваним у певній сфері.

На більшість досліджень креативності на ранніх стадіях вплинула думка Торранса, який значною мірою вплинув на психометричний підхід до креативності в Сполучених Штатах і в усьому світі. Торранс розглядає креативність у цілому як процес виявлення проблем, пошуку можливих рішень, висунення гіпотез, оцінювання та повідомлення результатів. Торранс також додає, що цей процес включає створення оригінальних ідей, різноманітність поглядів, відмову від звичок, поєднання нових ідей і перегляд взаємозв'язків між ідеями. Незважаючи на те, що ідеї Торранса є впливовими і все ще вважаються вартими до теперішнього часу, його міркування обмежені психометричним підходом і отримують серйозну критику. Багатовимірна сума представлених різними дослідниками атрибутів креативності надана в обзорі [1, p. 29]. Де авторами, переглянувши 381 посилання, було визначено 96 авторів, які виокремили 509 психометричних характеристик (здібностей – scills) креативності. За допомогою семантичної категоризації ними було отримано 38 категорій здібностей, що описують креативність.

Креативне навчання. Національний консультативний комітет з креативної та культурної освіти (The National Advisory Committee on Creative and Cultural Education NACCCE) визначає креативне навчання як таке, де «вчителі використовують творчі підходи, щоб зробити навчання більш цікавим, захоплюючим та ефективним», а навчання креативності як «форми навчання, які спрямовані на розвиток власних здібностей молоді, творче мислення чи поведінку». Тут стверджується, що навчання креативності неможливе без креативного навчання. У вітчизняній психології креативність виокремлюється «…серед основних навичок soft skills, здатність мислити нестандартно, працювати в колективі і взаємодіяти задля досягнення спільної поставленої мети, брати на себе лідерські ролі і створювати сприятливу атмосферу для зростання колективу» [2, с. 1014; 3]. І для НПП, на відміну від досліджень дитини або молоді, частіше досліджують Soft Skills як суму неспецифічних для професії якостей і навичок в яку вже входить креативність.

Особливості особистості креативних викладачів. Творче навчання – це мистецтво, тому викладачів не можна навчити дидактично бути креативними. Однак вони повинні самі розвивати ряд навичок, які вони можуть адаптувати та застосовувати в різних ситуаціях. Такими особливостями особистості та навичками НПП за провідними дослідниками (А. Крафт, Б. Джеффрі, М. Лейблінг) є:

- інноваційність (виходить за межі традиційного через нову комбінацію, заплановану чи пов'язану з будь-якою вигодою);
- широке володіння знаннями (вміння змінювати або налаштовувати навчальну програму відповідно до особливих потреб студентів та/або освітніх цілей);
- контроль усіх задіяних змінних у навчальних процесах (мати потребу у виборі та владу здійснювати контроль навчального процесу через практичну участь);
- оперування різноманітними соціальними цінностями, прийнятними студентами та адаптованими до культури студентів.

Креативні викладачі більш схильні (П. Вудс, Б. Джеффрі):

- бути незалежним (з власними думками, але здатним працювати разом з іншими);
- мати гуманістичний підхід (орієнтація на саморозвиток студентів);
- керуватися сильною моральною метою;
- вказувати на несправедливість, коли її бачать;
- бути орієнтованими на студента (створюють атмосферу, яка забезпечує навчання та залучення студента);
- використовувати повний контроль , але з повною обережністю;
- мати великий ентузіазм у роботі.

NACCCE також підкреслює характеристики творчих викладачів. Одною з них є те, що креативні викладачі постійно переосмислюють себе та адаптують свої стилі та стратегії навчання до різних ситуацій, якщо це необхідно. Щоб досягти цього, вони повинні мати тверду впевненість у своїй ідентичності та принципах, а потім, виходячи з цього, є гнучкими в тому, що вони роблять [4].

Креативні викладачі також схильні до ризику, їм, можливо, доводиться відмовлятися від структурованих занять і коригувати їх відповідно. Ці викладачі готові вчитися у своїх учнів і не бояться виглядати глупо. Щоб сприяти творчості студентів, креативні викладачі часто розвивають власні творчі таланти як у навчанні, так і в інших сферах інтересів. NACCCE ще вказує, що креативність викладачів пригнічується, якщо вони не можуть сприяти креативності своїх студентів [4].

Стратегії практики креативного навчання. По-перше, це використання навчання, орієнтованого на студента де викладачі стають фасилітаторами для студентів, щоб розвивати їх незалежне мислення, а також уяву і творчість. По-друге, це використання мультидидактичних посібників, щоб допомогти підручникам. Ці посібники використовуються для активізації мислення студентів, розширення їхніх точок зору та заохочення до подальшої дискусії. Заняття стають цікавішими, інтерактивнішими та легше запам'ятовуються. Завдяки використанню комп'ютерів учні також мають доступ до великої кількості освітніх ресурсів в Інтернеті. По-третє, це використання ефективного управління групою шляхом забезпечення дружньої взаємодії та визнання індивідуальності та потреб кожного студента. По-четверте, студентам дозволяється пов'язувати зміст навчання з досвідом реального життя. Це корисно, оскільки студенти дізнаються, як взаємодіяти з людьми, як будувати стосунки та долати несподівані виклики. Нарешті, це використання відкритих запитань для стимулювання уяви та мислення. У дослідженні, проведеному Торрансом і Хансеном було проведено порівнювання поведінки шести висококреативних і шести менш креативних інструкторів, які ставили запитання учням. Ці інструктори були класифіковані за результатами письмового тесту на здатність до творчого мислення. Були проведені детальні спостереження в класі, щоб визначити тип запитань, які ставляться в класі. За допомогою бальної системи кожному питанню було присвоєно бали. Більша вага надається, якщо питання передбачає різні відповіді (відхилення від основ) і є самостійним

(використовуйте «ви» та покладайтеся на особистий досвід, сприйняття, думку чи думку для відповіді). Для запитання з простою відповіддю та фактичних питань надається менша вага. Результати показали, що середній бал для висококреативних інструкторів був у 22 рази вищим, ніж для менш креативних. Це доводить, що висококреативні викладачі ставили помітно інші запитання, ніж їхні менш творчі колеги.

У праці [5] стверджується, що зі постійно зростаючим суспільним попитом на комплексні компетенції інтеграція творчої та наукової освіти у вищих навчальних закладах стала ключовою платформою для виховання інноваційного мислення та цілісного розвитку студентів [5, p. 1]. У цьому контексті роль викладачів стає все більш важливою: «Постмодерна філософія освіти підкреслює необхідність виховання в учнів практичних та інноваційних навичок, і керівництво навчальним процесом, що забезпечується креативним мисленням вчителів, ідеально узгоджується з цим підходом. Представляючи випадки з реального життя та розробляючи творчі практичні вправи, студенти не тільки отримують збагачені практичні застосування спеціальних знань, але й зосереджуються на розвитку своїх фактичних здібностей до вирішення проблем і розвитку практичної та інноваційної компетенції через залучення до неї з перших рук» [5, p. 7].

Загалом риси особистості, ціннісні орієнтації та педагогічні позиції креативних викладачів синтезуються у формі творчого навчання, яке включає положення навчального процесу, методи навчання, взаємовідносини зі студентами, створення учбового середовища та рефлексії своєї практики. У практиці вони віддані творчим інструкціям (відображається у розробки цілей, елементів робочих програм, організації заходів, перегляді планів занять, підготовці допоміжних матеріалів, обмірковуванні своєї роботи та відгуків учнів), задають багато цікавих питань та слухають студентів, мотивовані (віддані учням, що призводить до розробки цікавих планів занять для створення приємного навчального середовища; розуміють те, що навчання має бути цікавим, захоплюючим, приємним, а змагання та нагороди / оцінки не мають сприймаються як головні цілі); створюють організаційне середовище (наголошують на командній роботі, заохочують спілкування, можливість робити внески та експериментувати з новими ідеями, стимулюють відкрите обговорення всередині групи).

Список використаних джерел:

1. Flores M., Hernandis O., Esnal A. The traits, skills, capacities, and characteristics of creativity. *rDis: Revista de la Red Internacional de Investigación en Diseño.* 2020. Vol. 4(1). P. 20–42. URL: http://hdl.handle.net/10251/160589 (дата звернення: 20.01.2025).
2. Горобець С. Особливості впливу soft skills викладача на формування риторичної компетентності здобувачів вищої освіти. *Вісник науки та освіти*. 2024. №11(29). С. 1010–1022.
3. Наход С. А. Значущість «soft skills» для професійного становлення майбутніх фахівців соціономічних професій. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2018. Вип. 63. С. 131–135.
4. Report by National Advisory Committee on Creative and Cultural Education : веб-сайт. URL:https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=1173624 (дата звернення: 20.01.2025).
5. Wu Y., Gao Y., Zhu Y. Research on the Impact of Teachers' Creative Thinking in Interdisciplinary Art and Science Education on Students' Comprehensive Competences in Higher Education. *Journal of Higher Education Teaching*. 2024. Vol 1. P. 1-7. DOI: 10.62517/jhet.202415401.

Домбровська С. О.
Грантрайтинг як інструмент розвитку професійної компетентності викладачів у закладах вищої освіти …….. **245**
Курганська Е І.
Впровадження методики змішаного навчання як інструменту реалізації інноваційних моделей в науково-педагогічній роботі викладачів ……. **247**
Скібіна О. В.
Інноваційна компетентність як складова професійної діяльності викладача ЗВО …… **250**
Пивоваров В. М.
Особливості застосування стандартів НАТО з мови для підготовки правоохоронців … **252**
Шикіна О. В., Павлоцький В. Я.
Використання інноваційних освітніх підходів у викладанні як чинник підвищення професійної компетентності викладачів …… **253**
Дерев'янко С. П.
Розвиток емоційного інтелекту викладачів як складової їхньої науково-педагогічної компетентності ……. **255**
Старенька О. М.
Інноваційні технології в освіті: вплив цифровізації на процеси навчання та виховання у здобувачів вищої освіти ……. **257**
Єпик Л. І., Петренко Н. М.
Міжнародне стажування викладачів як засіб вдосконалення викладацьких практик .. **259**
Антонюк О. І.
Модель формування коучингової компетентності викладачів закладів освіти ……. **261**
Нєчева Н. В.
Інноваційні стратегії професійного розвитку викладачів …… **264**
Кулікова Є. О.
Роль Ради молодих учених при МОН України у розвитку професійного потенціалу молодих викладачів ……. **265**
Яцишина А. М.
Сім'я і стосунки в умовах війни: виклики, втрати, відновлення та роль інноваційних технологій ……. **267**
Заволока С. І.
Зміст і структура професійної компетентності викладача закладу вищої освіти …….. **269**
Кір'янова М. С.
Емоційна компетентність як ключовий фактор підвищення ефективності викладацької діяльності ……... **271**
Полякова Г. А.
Адаптивний розвиток професійної компетентності викладачів закладів вищої освіти **274**
Семенова В. Г.
Особливості сучасних інноваційних освітніх технологій …… **276**
Пундєв В. В.
Креативність науково-педагогічних працівників ЗВО: особливості особистості та практики …… **278**
Сергєєва О. С.
Вплив соціально-економічних чинників на кар'єрні орієнтації здобувачів ЗВО …….. **281**
Курганська Е І.
Рефлексивна практика як компонент науково-педагогічної компетентності …… **283**
Гусенко О. С.
Застосування інноваційних методів навчання при викладанні дисципліни «Міжнародний бізнес» ……. **285**